

ECOURI UCRAINE

Revistă literar-culturală și educativ-informativă
a Uniunii Ucrainenilor din România

50 | IULIE
2023

(Continuare din numărul 49)

42

Povestea scrisă curge iute;
Mai iute, spusă; dar, în viață,
Îți dau timp cele petrecute
Să mai clipești, de ești de față.
Enea oaspete i-a fost
Destul, să uite cu ce rost
Îi dase Zeus lui corvoada.
Doi ani stătu și, zău, băiatul
Ar mai fi stat, dar necuratul
Se poate să nu-și vâre coada?

Posmagi în traistă-avea, la spate,
Și-n cucură, săgeți; în pripă,
Intrând la Zeus în colibă,
Grăi: – „Mi-s gata, bun la toate.”

46

– „Fugi la Cartagina îndată!
Îi zise Zeus – și-i desparte
Pe ăi doi ce se tot îmbată
În duhul unei vieți deșarte!
Enea iar pe val plutească
Și Roma iute s-o găsească,
Să nu-mi stea câine lângă sobă!
De chefuri dacă se mai ține,
Să-i spui că-l chelfănesc eu bine,
Să ție minte-așa, de probă!”

47

Mercur își scoase coiful și
Lui Zeus se-nchină smerit.
Ieșind apoi la bidivii,
Pe care-i înhărmă grăbit,
Sui-n chibitcă și la brâu
Nagaica-și puse, slobod frâu
Dând roibilor ce, din tărie,

Căci se temea de Zeus tare
Și-i cam ieșeau pe nas puțin
Petrecerile... De îndată,
Își și chemă troiana ceată,
Poruncă dând: – „Pe loc, acum,
Boccelele vi le-adunați,
Ca s-o roim de-aici, fărtați,
Din nou pe lungul mării drum!”

51

Iar el bulendre, catrafuse,
Tot adunând de prin cocioabă,
În două cufere le puse,
La bărci să fie duse-n grabă.
Ci, noaptea, așteptă cu-obidă,
Didona ochii să-și închidă,
S-o șteargă fără bun rămas.
Se perpelea de dorul ei,
Dar îți iei valea, vrei, nu vrei,
Când bate al plecării ceas.

52

Ci, de după cuptor, femeia,
Nevrând ca chiulul el să-i tragă,
Simțind de ce-i ursuz Enea,

55

Prin ce nu ți-am făcut pe plac?
Ai chef să-mi umbli teleleu?
Ori coada și-a vârat vreun drac,
De razna vrei s-o iei mereu?”
Plângea amar, plângea nebună,
Parcă-nghițise mătrăgună,
Și părul și-l smulgea de ciudă,
Și, spumegând, îl drăcuia.
La chip acum ca racul ea
Astfel urlând, ca s-o audă:

56

– „Golan, calic, chilipirgiu,
Eretic, papistaș, hapsân,
Zgârie-brânză, belaliu,
Mojic și derbedeu, ceapcân!
Cum să te iert eu nu mai pot,
Ți-aș trage una peste bot!
Lua-te-ar dracu, c-are harul!
Ți-aș scoate ochii ca, lungi vremuri,
Nerușinatule, să tremuri
Cum tremură, pe ger, ogarul!

Ivan KOTLEAREVSKYI

ENEIDA

43

Ci Zeus, iată, din Olimp,
Se mai uită și spre pământ.
Jos, în Cartagina, estimp,
Văzându-l pe fluieră-vânt,
Se zgudui cumplit pământul
Când își rosti-n sudălmii cuvântul.
Urlă cât sta să-l țină gura:
Cum, nu m-ascultă scârba aia?
Ca musca-n miere-mi stă potaia?
Ca dracu-n smârcuri, târâtura?

44

Pe loc chemați-mi olăcarul!
Sa-mi fie prins Mercur', că-i rău!
Sa nu aud, cum are harul,
Că-mi trece iar prin făgădău!
Venera-i mamă rea, dușmancă;
Să-l mustre, nu prea dă din fleancă,
Iar derbedeul ei de fiu,
Prin vrăji, ispite și pețit,
Didonei capul i-a sucit,
De-l vrea de soț pe-acest zurliu!”

45

Mercur, tot în curele-ncins,
Pe piept cu herbul la leduncă,
Cu coif de pai, veni întins,
Rău asudat de-atâta muncă,
Precum ceruse Zeus, taica...
În mână flutura nagaica,

Chibitcă huruind, scrâșnind,
O duseră zburând, plutind,
Pe pământeașca noastră glie.

48

Enea se scălda în braga,
Beat turtă, pe o laiță stând;
De la Mercur că va să tragă
Ponoase nici nu-i da prin gând,
Când solul dete buzna: „– Ce-i,
Enea? Stai și bei? Tot bei?!” –
Strigând cât sta să-l țină gura:
Bulendrele adună-ți iute
Și Roma s-o zidești tu du-te!
De nu, Zeus te-o da de-a dura!

49

Te ții de chefuri și petreceri?
Și uiți porunca lui? Ei, bine,
Ce-ai semănat va să și seceri,
Și-ai să petreci ca vai de tine.
Luându-te cu de-amănuntul,
Din tine va să scoată untul.
De mai rămâi în astă țară!
Calabalăcul strânge-ți iute.
Și șterge-o, dar pe nevăzute!
Să nu m-aștepți și-a doua oară!”

50

El coada-și strânse-ntre picioare
Și tremură precum Cain,

Sta și-l pândeă... S-o ia de bleagă?
Se prefăcea că doarme dusă,
Cu șuba peste umeri pusă,
Când el să fugă ca un hoț
Se pregăti, pâș-păș umblând
Ca să deschidă ușa, când
Didona-l apucă de moț.

53

– „Stai, blestematule, că iaca,
Nu suntem chit noi, nicidecât!
Aha! Ca pe Ucigă-I Toaca
Mi-s gata să te strâng de gât!
De pâinea, sarea mea cutezi
Azi joc să-ți bați? Da' cin'te crezi?
Să-mi faci vrei faimă proastă-acuș?
O viperă-încălzii la sân,
Ca eu să sufăr chin păgân,
C-am stat c-un porc într-un culcuș!

54

Cum mi-ai picat ții minte tu?
Nici tu cămașă, nici un chior,
Nici adăpost, nici hrană nu!
Aveai nădragi tu, pușor?
Pe dracu! Doi craci ruți și-un tur
Tot numai găuri primppejur!
Să mori, nu alta, de rușine!
Și-aveai, cică, și un suman,
Tot flendurit, de om sărman,
În zdrențe-ai nimerit la mine!

57

Te du la ăla cu copite
Și fă-ți în iad tu orice mendre,
Cu-ai tăi ortaci, toți în bulendre,
Pui de cățele jigărite!
Lua-v-ar boala din senin,
Ca să-mi crăpați, chiar fără chin
Căzând în gheara morții reci!
Să facă Zeus ca năpasta
Doar s-o mai știți pe lumea asta,
Umblând aiurea-n veci de veci!”

(Va urma)

Traducere de Ion și Aurel Covaci

Ilustrații de Anatolii Bazylevyci

* Mercur (la greci – Hermes) – fiu al lui Zeus și al pleiadei Maia, era mesagerul zeilor, oblăduitorul comerțului și al călătorilor, atribuit în virtutea căruia i se ridicau statui la toate răspântiile. Era, de asemenea, protectorul păstorilor și călăuza umbrelor celor morți către meleagurile Infernului.

HRISTOSUL DE TABLĂ

Consecvență extinsă în evoluție prin epic

Realitatea contestă indiferența cititorului, când ezitărele-i siluiesc opțiunea de a nu fi la răspântia epică din pustiu albastru de vânt, păduri și legende care împrejmuesc zbuciumatul nord-transilvan. Statornic în semnificații, subiectul romanului are entuziasm și finețe solitară, de înflorire cu motivele-n palmă. Restituie, prin cuprins, îmbinarea între asprul conținut al unor frenetice existențe și mirajul ce ascunde insecuritatea ce-i aruncă des pe protagoniști în excese, în depravare, în eșec. Pentru a transfigura existența în funcție de cerințele subiectului, autorul conferă limbajului artistic uimitoarea voință de a sincroniza și informațiile survenite incidental, prin plasarea lor în enunțuri cu circulație prin toate ideile și legăturile ce dotează cu sens abordabil structurile romanului, cu efecte de necontestat la nivel estetic și la nivel de satisfacție. Sentimentele sunt evocate salvator în voia fluxului memoriei, al emoțiilor și al infinitei bucurii de a fi prezent în trecut. Drama capătă amploare. Atenția cade pe problema onoarei care dă senzația că a dispărut, a fost răpită de cineva. Himera beției pasiunilor comunică, pe negândite, legături amoroase între suflete candidi, absorbite de pierderea purității în dorințe.

Pe calea dintre cer și pământ vei fi capabil să te conduci doar eliberat în adevărata contopire cu cea mai stabilă dintre luminile tale. Astfel, poți înainta până tot ce ai învățat se retrage în uitare, iar tu te absorbi ca apa, liber-curgător, fluid prin stâlpii cerului fără vătămare. Ieremia Dragoban, „a cărui îmbogățire nu era cinstită, curată”, vrea să-și astâmpere foamea de popularitate, „el nu era credincios” prin evlavia consătenilor săi, văzând că împresurată de vrăjmășii credința s-a strâmtorat ca o cătușă în inimile oamenilor, abia rostindu-și cuvintele către Manole – nume predestinate – „fântânarul și dulgherul satului”: „Îți plătesc cât ceri, de ce nu te-aș plăti?...”. Numai să așeze sub privirea unui Iisus Hristos priveriștea de necredință și de viciu nesuferit, de păcate insuportabile ce înăbușă soarta aceluia colț de lume de la marginea satului, dintre „ulița lui Busuioc și cea a Tătarului, mai precis casa Mariei lui Petrea Zăvoi, poreclită în sat – Măria Curdefier”.

Dorința lui Ieremia Dragoban a găsit ecou, atenția cuvenită și împlinire, după ce „pictorul iconar Velizare”, „tot el a pictat și biserica din sat”, a pus un cor de culori îndrăznețe pe chipul și veșmintele celui în jurul căruia „Îngerul ninsorii cu aripi de ger și chip de viscol, asemenea unui vultur îmbătat cu vin de cucută albă din pocălul zeului de gheață, s-a pogorât din înaltul cerului și, urlând ca o haită de lupi înfomețați de lumina lunii valahe, învârtind sabia de crivăț, gonea bezmetic pe ulițele satului, scuturând din răspuțuri”. *Hristosul de tablă* (pag. 11).

Fraza coboară din așteptare în cuprinsul autentic, voios al virtuozității, redimensionându-și respectabil privilegiile. „E mai frumoasă ca primăvara... e mai luminoasă decât soarele,...e mai veselă decât curcubeul... E râvnită de mulți bărbați, dar îți e sortită ție. De aceea, multe vei auzi despre ea, dar să nu dai crezare vorbelor.” Prin puterea evocării, autorul adună din labirintul risipirii și adaugă, în veac, la zestrea Mariței, pentru determinarea adevăratei personalități și fizionomii, voluptățile artei, în care era neîntrecută, de a înălța pe culmile celor mai rafinate splendori inimile pofticioase ale nenumăraților bărbați din calea și din viața ei.

Înțelegerile dubios legate cu ecouri tactice de certărețe interese proliferază printr-o stranie dizolvare a ezitărilor, punând în evidență izvoarele aspectelor temeinic examinate. „Cât ar fi el de Ieremia Dragoban, cu toată averea lui, cu tot aurul și banii pe care-i are, cu toate vitele și oile sale, cu tot pământul și slugile ...tot nu are ce am eu – pe Marița. Tot la mine vine săracul să caute ce nu are.” Marița e un personaj convingător. Își încheagă oglindirea în farmecul diverselor sale preocupări, condiționată de orbirea mândră și zveltă a patimilor unui flagrant desfrâu care, în acele vremuri, nu era izolat de măsuri radicale și nici de reacțiile comunității care trata acest gen de fapte cu prea puțină importanță, câtă vreme cumpărători de plăceri erau berechet, de aici și renumele „Curdefier”.

Faptele diverse ale vieții curente sunt întreținute cu o mare doză de denigrare scandaloză, ținând cont că, la urma urmei, Marița nu era mai ușuratică decât oricare femeie. Prosperând unele prejudecăți mai vechi, au concentrat reflectoarele „faimei” asupra flirturilor zgomotoase, orgiilor, rupturilor scandalozes, șantajelor, atentatelor la bunele moravuri ori pudoare, întreținute cu dezinvoltă nepăsare de „Marița Curdefier”. Natura are atâtea daruri de revărsat, când îți este îngăduit să le cultivi cu talent și existență, departe de gâlceava oamenilor, poposind lângă căderile de stele cu privirea ațintită asupra fragilității vieții, când aceasta este doar un hățis de intrigi criminale. Om asupra căruia cruzimea și lăcomia, ce țin de firea omului, s-au abătut peste viața sa, sleindu-i, ca pe o mină pustiită,

în resemnare, plâns și indignare trupul aruncat de distrugere în izolare, în zvârcoliri. „Eu am pornit la drum, iar boierul viclean a mers la comandantul de jandarmi și a declarat că eu i-am furat cinci cai și am fugit cu ei. Pe drum, am fost prins, arestat și condamnat la cinci ani de pușcărie, câte un an pentru fiecare cal. Dar boierul căuta să mă ucidă. Să fiu împușcat, în timp ce voiam să evadesc din pușcărie. Mi-au întins o cursă, numai că nu știu cum s-a întâmplat că, în locul meu, l-au împușcat pe tovarășul meu de fugă, cel care mă îndemnase să fugim.” (pag. 86), povestii molfarul Nichifor, cu înfățișarea lui plăcută, vrednică de iubit, cu vorbe pline de miez, prețuit mult de Marița pentru rafinamentul, intuițiile sale, dedate la mijlocirea a tot ce sălășluiește în altitudinea sferelor celeste, de unde, ca un adevărat slujitor al iubirii de oameni, a coborât și îndreptat, în părțile ei minore, cu sfaturi, soarta Mariței.

Cum se vor întâmpla în lume așteptările sale avea să afle de la Nichifor-molfarul, în urma nopților lungi de dragoste și dezmiertări. „– Măine, va veni cel ce trebuie să vină. Va veni după tine, după dealul după care apune soarele. Să nu-ți fie frică să mergi după el, iar eu am să te dezleg de toate blestemele care atârnă deasupra capului tău.” (pag. 48). Nichifor-molfarul dobândise, odată cu pășaniile ce l-au alungat în pustiu surghiunului, puterea de a zămisli gânduri ce nu pot fi distruse nici de zvârcolirile naturii, dar, mărturisirea sincer, nici el nu știa cu ce puteri făcea toate acestea. „– După ce te va duce în satul lui, ușa să nu-ți fie încuiată, ci deschisă pentru toți bărbații, la fel ca și acum, până nu vei deveni mamă. După aceea, să nu primești bărbat străin în patul tău – căci mamele sunt sfinte!” Urmând, fără abatere, sfaturile, cu greutate de poruncă, primite de la molfarul Nichifor, „Marița nu închidea ușa... Primul a venit Eremia Dragoban. L-a iubit cum nu a fost iubit niciodată... După Ieremia, au venit alții... Marița îi primea pe toți...” (pag. 64).

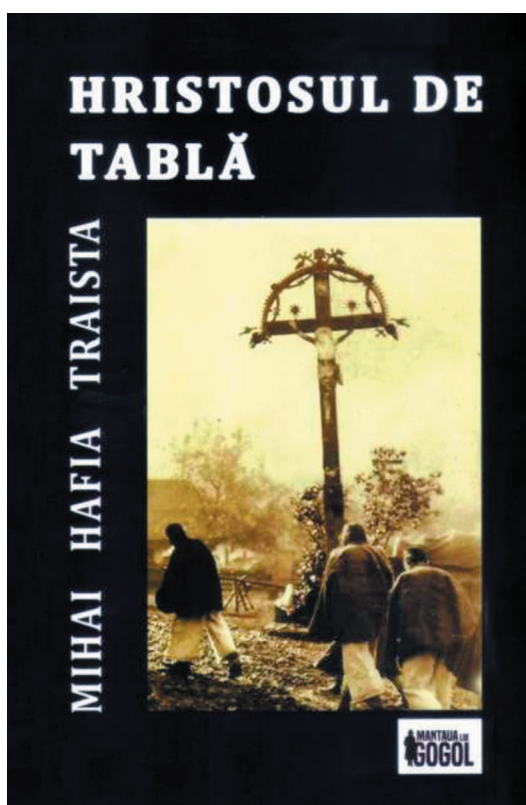
Șerpuind pe sub slava trupurilor bărbătești, cum a fost încredințată de molfarul Nichifor, Marița, în scurtă vreme, a rămas grea cu Afanasie, unul dintre gemenii bogătașului Dragoban. Celălalt geamăn, Ioasaf, în infinita sa lipsă de izbândă, nu înțelegea cum voioșia fratelui său atrăgea încrederea care l-a transformat mereu în favorit clar al tuturor femeile. Eșecurile crude, tulburătoare, de neîndurat, fala orbitoare a orgoliilor și lipsa nedumeritoare a respectului, a iubirii de frate îl transformă pe Ioasaf într-un vierme chinuit, vrednic de plâns, nedemn, restrâns de neresemnarea sa tragică în deznădejde, nutrinde fără părere de rău o criminală ofensivă împotriva fratelui Afanasie, sub toate aspectele, convins că mizeria din sufletul său nu

poate fi spălată decât prin omor. Amenință, destăinuie și învrăjbește totul, aruncând, profesionist, grozăvia faptei sale asupra naivilor contaminați de el, cu furia geloziei și a urii. Portița aventurilor s-a închis într-o clipă. Toți înțeleg că nu Culaie Doros cu Ilie Lumei sunt criminalii.

Zorii zilei l-au ajuns pe Culaie Doros în ograda bunului său prieten Ilie Lumei. Liniștea nopții îi călcase în picioare mintea, i-o mototolise, era doar ură sumbră și răzbunare. Tăcea hipnotizat, ca un suflet de piatră, cu fruntea în pământ, de vestea aprinsă aruncată peste inima lui de Ioasaf. Marița își activează struna curajului, chipul batjocoritor și hulitoarea mândrie, strigând către Ioasaf: „– Pe Afanasie, pe tatăl copilului meu, l-ai ucis tu! Tu și-ai ucis fratele! Tu ești Cain!” (pag. 128).

Dreptatea s-a întors urătoare, fățișă în inima ei, trecând-o peste umbra sfioasă a fricii. Mărginită și schimbătoare, obișnuită să nu se amestece în simțire, în purificare, s-a împărțit simplu în ochii lumii, fără să fie în inima ei cineva. Până la Afanasie, nu a văzut cu simțurile pe nimeni. A fost doar neant fără voință! Cine a voit l-a cuprins, l-a locuit, l-a pătruns. Marița e concepută de autor ca o natură a paradoxurilor, nu ca un produs al fanteziei, ca o imitație fără origini, confundată eronat cu limita grosolană a necăpătuitorilor ocazionale, prăvălite în umilință și în mărturia asumată doar de simțurile fără grai ale trupului. Inerțiile nu au aspect, nu au vervă, dar nici tradiție la accesul unei forme.

După nașterea copilului, nădejdea unei minuni o stârnește spre alte rosturi, unde nimic nu este de prisos, iar ea, Marița Curdefier, nu se va mai ocupa doar de întristarea nemărginită a despărțirii de Afanasie, care-i umple ființa de o neașteptată spaimă, împodobită cu născocirile necurate ale minții ce se amestecă impasibile în viața și în zilele ei. Gloata cețoasă a suferințelor sale cade asupra întregii împrejurări. Depărtarea o privește, cum trece agitându-și farmecele sub adăpostul unor straie curate ca apele trezite de respirația abia trăită în detaliile unui tablou. E atât de fără nădejde, încât renunță cu totul la însemnătatea sa, risipindu-se în soartă, ca mătasea unui scâncet.

Ansamblul unui edificiu, cum este cazul romanului *Hristosul de tablă*, devine vizibil și prin contrastele care le conține actualitatea sa. Cuvintele arată, deseori, sărăcia sufletelor convertite prin păcat în lăcomie și prăbușire carnală. „Ascultă, Ieremio! Ține toate lucrurile, toate bijuteriile și banii prietenilor mei, că nu mai au nevoie de ele, dă-mi banii mei. Nu o să spun nimănui nimic, voi tăcea cum tac pietrele, domnule Dragoban. Domnule Iankel, poți să taci ca piatra, poți să turui ca o moară stricată, sau ca Dochia lui Dumitru Lupșe, mie mi-e totuna.” (pag. 120).

Mâhnit, deznădăjduit de cinismul înverșunat, simandicos, obraznic, Iankel a înțeles că Dragoban aprinsese prăpastia contradicțiilor flagrante, sub pecetea cărora atrăgea vârtos dramatice consecințe. Conflictul era prezent. Nimic nu-l mai putea preîntâmpina. Măsurile de urmat au fost hotărâte de Iankel. Nedreptii înghit putregaiul defăimărilor și al ruinătoarei pustietăți, când mânia își dezlănțuie grozăviile. „M-ai întrebant la ce îmi trebuie pistol, iar eu nu ți-am răspuns. Am să-ți răspund acuma, Ieremio! Iată pentru ce îmi trebuie, Ieremio! – a spus Iankel și a descărcat pistolul în pieptul lui Ieremia Dragoban.” (pag. 126).

Calicia, lăcomia nu seamănă nici demnitate, nici curaj, dar e o cale pe care o aleg unii de a nu fi considerați cu adevărat oameni, e o pedeapsă a sterilității unui suflet care ezită să-și amintească, să-și limpezească vina, păcatul față de încăpățânata memorie a omului retras, speriat, fără agoniseală și fără aripile neprețuitului său rost ce-l sfâșie, pe Iankel, atâta timp cât renunță la moarte. În inimă se șterg ori se adună faptele. Destinul e un răspuns de umbră, e un drumet fără itinerar. Drept ori nedrept, demn ori nedemn, se pronunță ori se opune, te reneagă ori te preferă până te separă fără freamăt în suflet de viață.

O religie fără ghilotină ori spânzurătoare e o concluzie care te obsedează după lectura romanului *Hristosul de tablă*, nu are instrumente să-ți mai ofere clipa întâlnirii cu suferința pocăinței, cu hăurile ei temătoare, cu ascultarea fără exil a ceva a cărui stăpânire să aibă un preț pentru a nu fi aruncat, zdrobit în concurența pentru existență. „Ocările bătrânului nu luau dimensiuni profetice, nu se înălțau deasupra celor două uliți, nu atârnavă ca un blestem deasupra lor, deși el asta și-ar fi dorit, în ele nu era pic de ură sau de furie. Cuvintele se împrăștiu prin colbul celor două uliți, neobservate de nimeni. Doar el, Hristosul de tablă, se bucura de ele, ca un copil când ascultă povestea bunicii.” (pag. 24).

Scrișul își fixează înfățișare și consecvență extinse în evoluție prin epic, descoronează cuvintele, abătând asupra lor o slavă cu statură verbală rebelă, vag hotărâtă, în combustiile efervescente ale imaginației, să vâneze doar absența lui Dumnezeu. „la uitați-vă la el!... Lampa și tiglizăul mă-sii de mucos azi și ieri...”, dar și mâine și poimâine! Nici una, nici două „Mai bine te-ai duce acasă, Grigore!”, „tui ceapa lui de căcănar! Țasta-i cărciumar-r-r?... Vă spune sergentul Grigore Blidaru că nu e ! Nu e, pentru că nu are pic de respect pentru camarazi! Asta s-o știți de la mine! Geaba are halat alb ca felcerii, dacă botează „Slibovița” și Slibovița „cu apă tui botezul cui la închinat! Iar când mie lumea mai dragă „Mai bine te-ai duce acasă Grigore!” Sergentul Grigore Blidaru se duce acasă când vrea el, nu când vor alții așa să știți! Păi eu în cărciuma lui Leiba beam până-n zori și cânta-a-am de se cutremurau geamurile „Mai bine te-ai duce acasă, Grigore! Acasă, ai? De parcă noi doi am fi îmbrăcat deodată „gimnastiorca” sau am fi luat Budapesta împreună, și eu nu știu. Sau poate a pierdut și el piciorul pe front, ca mine?...” (pag. 18).

Mihai Hafia Traista nu ocolește prilejul de a fi visător activ, dar fără adeziuni la pasiuni consumate ori exprimări cu aspect suferind, ofensat protocolar prin impas și perfidii stridente. Cursivitatea subiectului este disciplinată, amplifică forța ce pune în valoare rapida consacrare a științei de a urni amănuntele vieții fără încăpățănare, nimic să nu știrbească ansamblul ce conferă romanului *Hristosul de tablă* legitimitate și vizibilitate distinctă în mediul publicistic actual, sub toate aspectele. Fecunditatea acțiunii este conectată atât la suprafața formulării impresiilor, cât și la subsol, în lumea efervescentă a conexiunilor. „Hristosul de tablă, despuat și zgribulit, răstignit pe cruce de gorun, uitat de oameni, la răspântia de la marginea satului,” (pag. 11). Iată o frază cheie, cutremurătoare prin captivitatea densă, grea care poate modifica și amprenta cu identitatea unui destin mântuitor toți fiii Domnului. Iată cum un petic de pământ, din marginea unui sat maramureșean, se distanțează de lume prin ipostaza extremă de a fi domiciliul binecuvântat al unui preafecit posesor. Ideea autorului stărnește interes odată cu descrierea aspectelor în care se identifică mai corespunzător situația reală a comunității.

(Va urma)

Traian CHIRICUȚĂ

Mihai Hafia TRAISTA

DIN ISTORIA LITERATURII UCRAINE DIN ROMÂNIA ~ PERIODA INTERBELICĂ ~

(Continuare din nr. 49)

Ilko Havreliuk

O figură influentă în politica și literatura ucraineană din România, din perioada interbelică, a fost scriitorul, persoana publică și culturală Ilko Havreliuk.

„Ilko Havreliuk a fost o personalitate strălucitoare, extraordinar de inteligentă, cultă. Un scriitor remarcabil, autor al multor opere literare și istorice și, de asemenea, un muzician talentat. Tatăl meu, Hnat Porohivskyi, l-a apreciat foarte mult pe Ilko Havreliuk care ne vizita foarte des”, își aduce aminte Olha Andrici, fiica colonelului Hnat Porohivskyi¹.

Ilko Havreliuk s-a născut la data de 5 martie 1874, în satul Spas, raionul Kolomyia, regiunea Ivano-Frankivsk (Ucraina) și a murit pe 7 ianuarie 1947 în satul Minster, din landul federal Tirol, în vestul Austriei. A absolvit Gimnaziul din Kolomyia (1898) și a studiat la universitățile din Lviv și Viena. A luptat în Primul Război Mondial și a participat la acțiunile militare care au avut loc între anii 1918-1920. A fost căpitan în Armata Ucraineană Galițiană.

A început să publice articole, începând cu anul 1901, în «Літературно-науковий вісник» (*Buletinul literar-științific*), periodicele «Діло» (*Fapta*), «Дзвінок» (*Clopoțelul*), «Руслан» (*Ruslan*) și în revista «Світ» (*Lumea*), de asemenea, a publicat creații literare (poezii și nuvele) în săptămânalul «Поступ» (*Progresul*), antologia «Акорди»

(*Acorduri* – 1903) și în almanahul «За красою» (*Pentru frumusețe* – 1905), printre care se aflau poeziile *Я не плачу, мов покутник* (*Nu plâng ca un martir*), *Люблю тебе, люблю, єдина* (*Te iubesc, te iubesc numai pe tine*), *Летім, летім, понурі хвилі* (*Zburați, zburați, voi valuri mohorâte*). Înainte de 1914, a publicat, la Cernăuți, piesa de teatru în 3 acte *Молоді паростки* (*Tinere vlăstare*). În revista «Світ» (*Lumea*), a publicat povestirea «Влада темного» (*Puterea întunericului* – 1926, № 7), «Осінь» (*Toamna* – 1927, № 19-20), «Ілюзії» (*Iluzii* – 1928, № 6).

Ilko Havreliuk este autorul volumeelor «По терню та Кременню» (*Călcând pe spini și cremene* – Kolomyia, 1923) și *3 днів лихоліття. На емігрантські мотиви* (*Din zilele de restriște*), volum apărut la București în 1940 și monografia *Незабутній* (*Un om de neuitat*) despre scriitorul Ivan Lypa (1865-1923), apărută la Odesa în 1926 și la Kiev în 2021.

Din cercetările lui Volodymyr Antofychuk, aflăm că scriitorul Ilko Havreliuk a sugerat invitarea comuniștilor ucraineni

de la Harkiv să se alăture uniunii pe care voiau să o înființeze emigranții ucraineni din România, dar Dmytro Herodot s-a opus, răspunzând: „Scopul asociației politice este să unească forțele ucrainene active care luptă pentru un stat ucrainean independent. Comuniștii ucraineni stau pe platforma Internaționalei a III-a, care nu numai că nu recunoaște statalitatea ucraineană, ci nu recunoaște nicio statalitate. Dacă domnul Havreliuk cunoaște comuniști ucraineni care luptă pentru libertatea și independența Ucrainei, atunci îi invităm să ni se alăture, dar până acum

nu am întâlnit asemenea comuniști. Prin urmare, nu este nevoie să vorbim despre participarea comuniștilor la asociația politică ucraineană. Suntem două tabere în război. Privim comuniștii ucraineni ca împuțerniciți ai autorităților de la Moscova care au ocupat Ucraina”².

„O perioadă lungă de timp, nu știam nimic despre el, scrie Olha Andrici. Am auzit că autoritățile române i-au înscenat o fărâdelege, l-au condamnat și l-au deportat în Bărăgan. După ce s-a întors din deportare, era slăbit și deprimat. A dus-o foarte greu, deoarece avea o pensie foarte mică. Ultima dată l-am văzut în anul 1960”³.

¹ Olha Andrici, *Vydatni postati našoho mynulo, în „Vilne slovo”, martie 2006.*

² Volodymyr Antofychuk, *Sceastea vmerty za ridnyi kraj (Ștryhy do portreta Dmytra Herodota)*, în „Naș hols” nr. 274-275, aprilie-mai 2017.

³ Olha Andrici, *op. cit.*

(Continuare din nr. 49)

Am găsit-o pe Alla Myhailivna în pat, în încăperea în care, cândva, noi două am probat bluzele. Acum, la intrarea în cameră, îmi sări în ochi mai întâi o icoană mare cu ramă aurie și candela dinaintea ei. Înainte nu o văzusem acolo. Alla Myhailivna zăcea întinsă, părul ei negru era răsfirat pe perna albă, acoperind-o ca o plasă deasă, ochii îi ardeau, obrazii îi erau în flăcări, prin buzele întredeschise străbătea o respirație scurtă, răgușită, primpită.

– Ah, ați venit! mă salută ea, întinzându-mi mâna umedă și fierbinte.

Spuneți-mi, sfătuiți-mă, ce să fac? O să-i trimit mamei o telegramă, să vină aici, oare ce se întâmplă? Sunt singură aici, sunt bolnavă, poate o să mor...

Vocea îi slăbi, devenind calmă, subțire, ca de copil. Se vedea că era foarte speriată, dar venirea unei persoane noi putea să-i dea puțin curaj.

Am asigurat-o că nu pare deloc bolnavă, am convins-o să nu trimită telegrama; am început s-o întreb ce medicamente i-a recomandat doctorul și ce face de obicei în astfel de situații; i-am pus pe frunte o compresă. Ea se liniști puțin, îi porunci Nastasiei Illinicina să-mi aducă un ceai, apoi îmi luă mâna și o lipi de obrazul ei fierbinte.

– Știți, nu mă gândeam că sunteți „atât de drăguță”, uneori păreați inabordabilă. Nu mă contraziceți, știu că vă par deseori o prostuță; ei bine, nici nu-i de mirare...

Am rugat-o să înceteze cu astfel de discuții și să nu se agite.

Lesea UKRAINKA

Deasupra mării

(Nuvelă)

George Goodwin Kilburne. Ceaiul de după-amiază

– Nu, nu, nu mă agit, insistă ea, vreau să vă spun că mă simt cu dumneavoastră total liberă. Am cunoscut și la Moscova oameni ca dumneavoastră...

– Cum adică „ca mine”?...

– Așa... Altfel decât mine.... Numai că ei toți sunt cam neprietenoși, sunt reci, vorbesc ca și cum le-ar părea rău de cuvintele pe care le rostesc, așa, de parcă le pare rău „să arunce mărgăritare în calea porcilor”. Și se grăbesc mereu, nu au timp niciodată...

Am zâmbit:

– Ei, eu nu sunt așa, pentru că nu mă grăbesc nicăieri și am o grămadă de timp.

– Ah, nu despre asta este vorba... se rezemă de pernă, își acoperi ochii și tăcu, apoi începu din nou după un minut: – Știți, o verișoară de-a mea urmează cursuri de felcer...

Mi s-a părut că începe să-și piardă cunoștința, dar ea era conștientă.

– Această verișoară a încercat să mă convingă și pe mine să merg la cursuri, zicea că e interesant: știință, societate, cercuri... Tata și mama mi-ar fi permis, acum asta e la modă, de exemplu, cursurile colective (cele de felcer, nu...). Ei, am încercat, am primit programele, dar totul era atât de plictisitor, nu înțeleg nimic, nu sunt obișnuită să învăț. Mi se părea că sunt și mai proastă, după ce m-am uitat la acele programe... Nu, nu se va alege nimic de mine... Iar mama îmi spune: „Apucă-te de muzică!”. La ce bun? Am o soră studentă la conservator, s-a chinuit mult, și-a distrus degetele și i-a înnebunit pe toți exersând, iar acum nici măcar nu cântă, s-a căsătorit... De ce nu beți ceaiul? Doică, adu dulceată!

După ceai, ea reluă discuția.

– Se spune că sunt egoistă... Într-adevăr, pot să fac doar ceea ce îmi place. Numai că uneori nu știu ce îmi place cu adevărat... Aș vrea să știu, oare toată lumea este la fel de plictisită și de dezgustată ca mine? Probabil credeți că aiurez din cauza faptului că... știți la ce mă refer... doar că eu gândesc uneori la fel și fără... Și, în plus, mi-e ciudă pe mine: m-am comportat ca o fată proastă și el ar putea crede că eu chiar mor după el, pe când mie nici nu-mi pasă de el!

Acestea au fost primele cuvinte dure rostite de ea întreaga seară.

– Alla Myhailivna, am întrerupt-o eu, cred că vă face rău să vorbiți atâta, oare n-ar fi mai bine să citiți puțin?

– Bine, acceptă ea, acolo, pe masă, este un roman nou Gyp, l-am cumpărat nu demult, încă nu l-am citit.

Am luat romanul: «L'amour moderne», se pare. Cartea era de format mic, o ediție drăguță cu ilustrații delicate, pe copertă, pe un fundal roșu, erau niște figuri nedeslușite, în ipostaze nefirești, cu expresii sălbate, ca și cum s-ar repezi undeva frenetic sau s-ar undui în dansurile Sf. Witt.

Am început să citesc cu voce tare. Jocurile de cuvinte franțuzești, conversațiile scurte, aforismele excentrice, descrierile pline de subtile idei imorale și de fantezie se legau unele de altele ca inelele pe un lanț făcut din hârtie colorată. La o scenă destul de „riscantă”, m-am uitat la Alla Myhailivna, – ea nu mai zăcea, ca înainte, cu ochii închiși, ci se ridicase, sprijindu-se în cot și mă privea înflăcărat cu ochii larg deschiși, ținându-și respirația și încercând să prindă fiecare cuvânt din roman cu o curiozitate lacomă.

– Ei, de ce v-ați oprit? strigă ea, când eu am făcut o pauză.

– Cred că e suficient pentru azi, am spus eu închizând cartea.

– O, nu, citiți, citiți, e atât de interesant! Cum nu vă e rușine – v-ați oprit când era cel mai interesant!

– Mi se pare că vă agită, iar dumneavoastră sunteți încă slăbită. Nu mai aveți o altă carte?

– Ba da, acolo, pe raft, dar toate sunt vechi, le-am citit deja. Am aruncat o privire asupra cărților, majoritatea franțuzești: «Demivierges», «Contes jaunes», «Pour lire au bain»... Erau și scrieri rusești – „Povestirile” lui Leikin¹, romanele lui Iasinski²...

– Cărțile acestea le aveți de-acasă? am întrebat eu.

– Nu, sunt de aici, din Ialta...

Am observat pe unele cărți o însemnare: Anatole B...

– Deci nu veți citi mai departe Gyp? a insistat Alla Myhailivna.

– Nu, nu voi citi. Îmi permiteți să vă aduc mâine o altă carte?

– Alta... ce fel de carte?

– Nu știu încă, una care provoacă mai puțină agitație.

– Nu-mi plac cărțile „virtuoase” pour les enfants sages!

– Vom alege ceva fără „virtuți și viciu”.

– Chiar așa, literatură de spital, pentru bolnavii de tuberculoză. Ce să spun, chiar mi se potrivește...

Ea începu să fie capricioasă.

– Cum doriți! am spus eu. Vom citi din Gyp, dar nu azi. E târziu deja, trebuie să vă culcați, iar mie o să-mi fie frică să merg acasă. Noapte bună!

M-am îmbrăcat, mi-am luat la revedere și m-am îndreptat spre ușă. Alla Myhailivna m-a întors:

– Veniți încoace. V-ați supărat?

– Vă asigur că nu.

– Quelle cachottiere! Atunci noapte bună... Aduceți mâine o carte, o să citim, zâmbi ea și îmi strânse mâna ușor.

Când am venit a doua zi, Alla Myhailivna stătea tot întinsă, dar nu pe pat, ci pe canapea, îmbrăcată într-un halat lung albastru-deschis. Fața ei era mai proaspătă și privirea mai calmă.

– Ei, ați adus cartea? mă întâmpină ea.

– Am adus-o.

– Ce carte?

– O carte de Turgheniev.

– A, Turgheniev... rosti ea târăgănat și apatic.

– Iertați-mă, probabil ar fi trebuit să mă gândesc că poate l-ați recitat recent.

– Să-l recitesc? Nu, nici nu l-am citit. La noi am studiat „clasicii” doar până la Pușkin. Într-adevăr, era ceva în antologie, „Lunca Bejin” parcă, și încă ceva, dar nu mai țin minte ce... Ceva pentru copii... Dar cartea pe care ați adus-o e interesantă?

– Nu știu cum o să vi se pară.

– Citiți atunci, să vedem.

Am deschis cartea și am citit epigraful.

Anii fericiți, zilele vesele /

S-au scurs ca zăpezile topite primăvara...

(Va urma)

Traducere din limba ucraineană
de **Cristina SILAGHI (BUMBAR)**

¹ Nikolai Alexandrovici Leikin (1841-1906) – scriitor și gazetar rus, autor a numeroase povestiri, romane, piese de teatru, care a evocat în scrierile sale societatea petersburgheză. (n. trad.)

² Ieronim Ieronimovici Iasinski (1850-1930) – scriitor, poet și publicist rus. (n. trad.)

Ștefan TCACIUC	Sunt strigătul, Care învie trecutul.	Sunt ochiul Care încă nu se pricepe Nici să rădă, dar nici să privească chiorăș.
Eu sunt	Eu sunt cântecul, Pe care îl cântă veacurile cu glasul poporului meu.	Sunt semnul întrebării De la întâlnirea dintre timpuri și destine, Iar penița și hârtia, imaculate, Se străduiesc din răspuțeri Să-mi ghicească secretul. Eu sunt povestea Concepută de Carpați, Scrisă de Bucovina Și povestită de Dunăre și Nipru.
Eu sunt povestea poveștilor tatei. Sunt cântecul cântecelor mamei. Sunt noaptea cea maiînstelată a tatei. Sunt ziua cea mai senină a mamei.	Sunt la limita...	Nu am timp
Sunt gândul gândurilor tatei. Sunt cuvântul cuvintelor mamei. Din ei a-nceput soarta mea Și a-nflorit în memoria timpurilor.	Eu sunt la limita Dintre ființă și neființă. Îmi joc viața Cu nesăbuiță.	Nu am timp să trezesc zorile, Nu am timp să măzor Și să cântăresc lumea noastră. Nu am timp să ridic perdelele De la a trecutului fereastră.
Eu sunt jalea despărțirilor tatei. Sunt bucuria așteptărilor mamei. Din ei s-a-ntrupat universul meu Și s-a-ncins ca vulcanul.	Colind Sub fereastra miracolelor Pe care a spart-o Vântul destinelor.	Știu pe de rost
Sunt fântâna de lângă drum	Frecventez școala, În care cândva Șevcenco să plângă Și să rădă învăța.	Eu știu pe de rost numele Tuturor poeților lumii – De aceea pun șaua pe Pegășeii lor Și le păzesc Parnasurile.
Sunt fântâna de lângă drum, Din care timpul își ia veșnicia.	Trudesc Neostenit, Până mă voi simți De sine lipsit.	Eu știu pe de rost numele Tuturor muzelor, În timp ce poeții mimează satisfacție La jocurile lor murdare.
Sunt mărul de la orizontul Pe care rumenesc zorii.	Sunt râul	Stiu pe de rost numele Tuturor capodoperelor, Pentru că le-am citit pe toate Și am început să le înțeleg Rostul.
Sunt macul roșu, Cu petalele căruia curcubeul își vopsește buzele.	Eu sunt râul Care le poate fi unora până la genunchi, Iar altora până la gât, Unii se pot îneca în adâncurile lui, Iar alții se pot salva.	Traducere din limba ucraineană de Saveta VĂRĂREANU
Eu sunt ploaia, Care învață pământul să rodească.	Eu sunt cântecul Pe care au început să-l cânte înaintașii mei	
Sunt zăpada, Care descrie oamenilor frumusețea primăverii.	Și-l vor termina urmașii tuturor urmașilor.	
Sunt drumul, Pe care umbrele uitaților strămoși se întorc acasă.		
Eu sunt tăcerea, Care-i trezește pe urmași.		

Cum s-a întâmplat ca, în piață, femeile să facă o adunare interzisă, nimeni nu știe exact. Totul a început când o femeie din Stețivka¹ s-a întors furioasă din Colomeea², de la fiul ei aflat la închisoare.

– Aproape că am înghețat sub zidurile pușcăriei, nu te lasă să intri și multe altele. Umblu în frig, sufletul îmi încremenește, măcar de-aș putea să-l zăresc de după gratii...

S-au adunat deja mai multe femei în jurul ei.

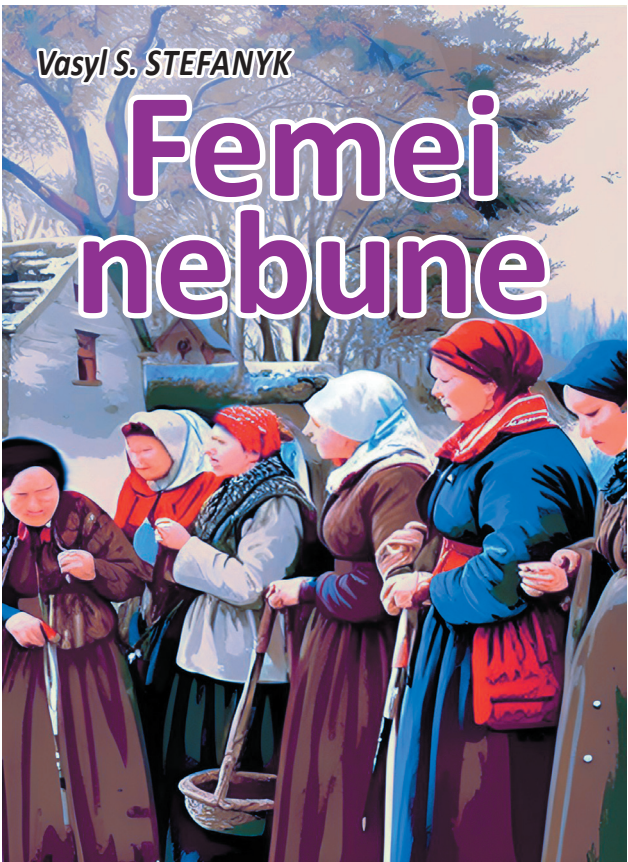
– Vă întrebați pentru ce stă închis. Dracu’ știe – din cauza ziarelor. Zărise pe geam un jandarm și mi-a îndesat niște hârtii în sân. Iar jandarmul l-a percheziționat până la piele, a întors casa cu susul în jos și s-a așezat. Se gândea, se tot gândea și-i spune soțului: „Mergeți după acea evreică de peste drum, să vină imediat!”. Venise evreica, iar jandarmul zice: „Controlează-o pe această femeie, vezi dacă are asupra sa ceva hârtii.”. Și, într-adevăr, am scos de la piept hârtiile pe care mi le dăduse fiul meu. Jandarmul se bucurase, scotocise printre hârtii și-i spune băiatului: „Vino cu mine la postul de poliție.”. Și după ce a plecat, dus a fost. Am întrebat, am tot întrebat, l-am căutat până când, într-o zi, am aflat că este la închisoarea din Colomeea...

Sunt tot mai multe femei.

– Chiar dacă o să îngheț, tot mă voi duce la el, mi-e cel mai drag copil, poate îi este foame, poate îl macină necazul, poate îngheață după gratii. Soțul mă ceartă în grija cui îi las pe ceilalți copii. Iar eu îi spun: „Dacă nu vrei să mă duci la tren, atunci eu, de va trebui, chiar și-n genunchi voi merge.”. După ce și-a dat seama că nu are ce face cu mine, a înhămat caii și m-a dus. Am urcat în tren. Acesta zbura, ceea ce mă făcea să cred că îl voi vedea în curând...

Deja se adunaseră o mulțime mare de femei; apăruseră, mai în spate, chiar și bărbați cu bicicurile în mâini, iar polițistul începu să tragă cu urechea.

– Și până am găsit eu acea închisoare, până ce am ajuns acolo, să vă ferească Dumnezeu. Dar s-a nimerit un domn amabil care-mi zise: „Femeie, de ce îngheți sub zidul acesta?”. Iar eu plângeam. l-am povestit ce și cum, iar el

m-a dus înăuntrul pușcăriei. Mi-au făcut un proces-verbal, cum mă cheamă, cum îl cheamă pe el, de unde...

Jandarmul încerca să le împrăștiie, dar cu femeile nu merge atât de ușor.

– Și l-am văzut pe fiul meu, parcă nu am fost atât de fericită de când s-a născut. „Nu te necăji, mamă.”, și, vesel, îmi zise: „Aici, din ăștia suntem foarte mulți, n-o să ni se întâmple nimic, dacă primesc un an-doi, doar suntem tineri și ne vom ispăși pedeapsa.”. Cu asta mă liniștea el. Privesc acele ziduri, acele ferestre mici cu gratii și îi spun: „Cum vei putea aici, fiule, să rezisti doi ani?”. Așa apucasem să petrec cu el un minut – și „Hai, babo, ieși afară!”. Dar chiar și atât a fost bine...

Aici, se instalase deja cearta, sunt tot mai mulți jandarmi, femeile nu vor să plece, se aud strigăte. O femeie din Karlivka³ strigă:

– Vreți ca toți copiii noștri, care studiază la școală, să putrezească în pușcării, pentru ca, mai apoi, bărbații să ne fie prinși la jug...

– Ne-ați împrăștiat copiii prin toată lumea, al meu a fugit în Ucraina și nu știu dacă mai este în viață sau a dispărut.

– Și al meu se prăpădește undeva printre cehi.

– Și al meu este la neamț, așa de ușor să vă fie vouă când veți da ortu’ popii, cum mi-e mie să-mi plâng copilul!

Sunt tot mai mulți jandarmi, urletele se întetesc. Bărbații încearcă deja să-i liniștească pe jandarmi, spunându-le că sunt femei nebune, că ele nu cunosc ordinea stabilită de autorități.

– Atunci, măcar acele două femei să iasă în față, le vom întocmi câte un proces-verbal, iar restul să plece.

– Ehe, cunoaștem noi aceste procese-verbale. Luați-ne pe toate!

Nu se știe cât timp se tot îndreptăteau femeile în fața jandarmilor, dar veni momentul când începu deplasarea femeilor spre municipalitate⁴, flancate fiind de către jandarmi. Gerul scârțâia și scrășnea sub picioare, iar în spatele lor mergeau bărbații cu bicicurile în mâini.

Și fiecare dintre ele purta batic roșu. Cum pot fi ele recunoscute și care drac poate să-și pună mintea cu atâtea femei?...

Și acesta era adevărul. Până se făcu noapte, femeile înghețau în curtea municipalității, își schimbau între ele baticurile, pentru a nu fi recunoscute și nu puteau fi date afară. A fost necesar chiar să fie rugate pentru a scăpa de ele de acolo.

Și după ce s-au împrăștiat pe ulițe, râdeau, parcă veneau de la nuntă.

Sigur că da, femei nebune...

(1928)

Traducere din limba ucraineană
de Ioan HERBIL

¹ Stețivka – sat din raionul Zvenyhorod, regiunea ucraineană Cerkasy. (n.t.)
² Colomeea (Kolomyia) – denumirea unui oraș (atestat la 1240) și a unui raion din regiunea ucraineană Ivano-Frankivsk. (n.t.)

³ Karlivka – oraș din regiunea ucraineană Poltava. (n.t.)
⁴ Municipalitate (în ucr. *mazicpmam*) – în Ucraina, Polonia și Lituania (până în a doua jumătate a secolului al XIX-lea), precum și în unele țări din Europa de Vest – un organism de autoguvernare a orașului. (n.t.)

Tezaur literar (Literaturna skarbnyca)

POVEȘTI UCRAINESE

PRINȚESA-BROASCĂ

Era odată un împărat care avea trei feciori ca trei brazi. Și iată că feciorii s-au făcut mari și le-a venit vremea să se însoare. I-a chemat atunci împăratul și le-a spus:

– Feciorii mei, a venit vremea să vă căutați pereche. Luați-vă, feții mei, arcurile de argint, puneți în ele săgeți de aramă și trageți în depărtări: unde va cădea săgeata fiecăruia, de acolo să-și ia mireasă.

Au ieșit feciorii împăratului să tragă cu arcul. Întinde arcul feciorul cel mare și sloboade săgeata, care, vâjâind pe deasupra norilor, a ajuns în altă împărăție și a căzut în grădina împăratului. În acel timp, prințesa tocmai se plimba prin grădină și a găsit săgeata. S-a dus bucuroasă la împărat și-i spune:

– Uite, tăticle, ce săgeată frumoasă am găsit!

– Păstrează-o, – îi spune împăratul, – și să n-o dai nimănui, doar aceuia care te va cere de soție.

– Așa voi face, – zice prințesa, – n-o s-o dau nimănui, numai aceuia care mă va cere de soție.

Și uite-așa, peste un timp, vine feciorul cel mare al împăratului și-i cere săgeata.

– Nu dau nimănui săgeata, – zice prințesa. – Am să i-o dau doar aceuia care o să mă ia de nevastă.

– Te iau eu, – îi spune prințul.

Prințul mijlociu a slobozit și el săgeata, care s-a dus mai jos de nori, dar mai sus decât copacii pădurii și a căzut în grădina cneazului. În acel timp, domnița ședea în grădină, a văzut săgeata, a luat-o și a dus-o tatălui ei:

– Uite, tăticle, ce săgeată frumoasă am găsit!

– Să n-o dai nimănui, – îi spune cneazul, – doar celui care o va lua de soție.

Și iată că a venit și prințul mijlociu și-i cere săgeata. Iar domnița i-a spus, cum a învățat-o cneazul, că o dă doar celui care o va lua de soție.

– Te iau eu de soție.

La urmă, îi vine rândul mezinului să tragă cu arcul. Așa că prințul Ivan sloboade și el săgeata, care zboară nici prea sus, nici prea jos, ci pe deasupra caselor și cade nici departe, nici aproape, ci dincolo de sat, într-o baltă. Iar acolo, pe o moviliță, stătea o Broască verde și a luat săgeata.

Sosește prințul Ivan și o roagă pe Broască:

– Dă-mi săgeata.

– Nu dau nimănui săgeata asta, – zice Broasca. – Am să i-o dau doar aceuia care mă va lua de soție.

Prințul Ivan se gândi: „Cum să iau de nevastă o Broască verde?”. A stat ce-a stat supărat pe marginea bălții și a plecat acasă plângând.

A sosit vremea ca feciorii să se înfățișeze la tatăl lor și să-i spună cine ce pereche și-a găsit. Feciorul cel mare și mijlociu erau bucuroși nevoie mare! Iar prințul Ivan s-a dus plângând. Tatăl i-a primit și îi întreabă:

– Ei, feciorii mei, ia spuneți-mi ce nurori îmi aduceți?

Fiul cel mare spune:

– Eu, tată, mi-am găsit o prințesă.

Mijlociul:

– Iar eu, o domniță.

Numai prințul Ivan stă și plânge, încât nu e în stare să scoată o vorbă.

– Dar tu, Ivane, de ce plângi, – l-a întrebat împăratul.

– Cum să nu plâng, tată, – zice el, – dacă frații mei o să aibă neveste ca toată lumea, iar eu va trebui să iau o Broască verde din baltă? Ce, ea e potrivită pentru mine?...

– S-o iei, – zice împăratul. – Se vede că așa ți-a fost soarta.

Și s-au însurat prinții. Feciorul cel mare cu prințesa, mijlociul cu domnița, iar prințul Ivan cu Broasca cea verde din baltă.

... La o vreme după asta, împăratul a dat o mare petrecere și i-a poftit pe feciori să vină cu nevestele. Fratele cel mare și cel mijlociu s-au bucurat foarte tare, iar prințul Ivan s-a dus acasă plângând. Broasca i-a ieșit în întâmpinare și-l întreabă:

– De ce plângi, prințe Ivane?

– Cum să nu plâng, dacă tata ne-a poftit la petrecere cu nevestele? Iar eu cum să mă duc cu tine?...

– N-ai nicio grijă, prințe Ivane, – îi zice Broasca. – Du-te înainte singur. Iar când o să înceapă să plouă, să știi că soția ta se spală cu apă de ploaie, iar când o fulgeră, înseamnă că soția ta se îmbracă în haine minunate, iar când va tuna, să știi că de-acuma vin și eu.

Prințul Ivan s-a gătit și a plecat.

Când a ajuns, frații lui mai mari erau de-acum sosiți cu nevestele. Frații erau îmbrăcați

în haine frumoase, iar soțiile lor – în aur, în catifea și cu podoabe scumpe. Frații au început să râdă de mezin:

– De ce ai venit singur, frate? Puteai s-o pui pe ea într-o batistă și s-o aduci...

– Nu râdeți, – le zice el, – că acuși o să vină și ea.

Și unde nu se pornește o ploaie cu fulgere și tunete, de s-a cutremurat palatul, iar prințul Ivan le spune:

– Ăsta-i semn că sosește scumpa mea soțioară.

Când a coborât ea din caleașcă, toți au rămas muți de uimire, văzând-o atât de frumoasă.

Apoi s-au așezat toți la masă. Iar ea băga o bucată în gură, o bucată în mână, o lingură în gură, una în mână. Celelalte două nurori se uită la ea și fac și ele la fel.

După ce au mâncat, au ieșit în curte. A început să cânte muzica, iar împăratul i-a invitat pe cei prezenți să danseze. Cele două nurori n-au vrut să danseze, iar soția prințului Ivan se avântă în dans și dansa ușor și frumos. Și deodată scutură mână dreaptă și atunci apărură o livadă, iar în mijlocul livezii era un stâlp, iar pe stâlp se cățara un Motan; când urca, Motanul cânta, iar când cobora, spunea povești. Apoi ea scutură mână stângă și în livadă apărură un râu pe care pluteau Lebede. Toți erau uimiți de acele minuni. După ce își termină dansul, ea se așeză să se odihnească. Atunci, au început să danseze și celelalte două nurori. Iar când au scuturat ele mână dreaptă, dinăuntru au zburat oase care l-au lovit pe împărat în cap; după aceea au scuturat mână stângă și l-au împoșcat pe împărat cu mâncare în ochi.

– Ajunge! Ajunge, că o să-mi scoateți ochii! – strigă împăratul.

Iar prințul Ivan se uita la soția sa și se minuna: cum de a apărut dintr-o Broască verde o tânără atât de frumoasă, de-ți lua ochii? Apoi a poruncit să i se dea calul și plecă repede acasă – dorea să se

convingă, de unde a luat ea toate acele lucruri frumoase. A ajuns acasă, a intrat în dormitor și când colo – vede o piele de broască. În sobă ardea focul, așa că el a luat acea piele și a aruncat-o în foc, încât pielea a ars pe dată. Iar el a încălecat și s-a întors la împărat, când tocmai începea cina. Petrecerea a mai durat mult, iar în zori, a plecat fiecare la casa lui. De asemenea și Ivan cu soția.

Ajung ei acasă, iar ea a intrat în dormitor, se uită și vede că pielea pe care o lăsase nu mai este. A căutat-o cât a căutat-o și la urmă îl întreabă pe Ivan:

– Nu cumva ai văzut îmbrăcămintea mea?

– Care?

– Cea pe care o lepădasem aici.

– A, eu am aruncat-o în foc.

– Vai, ce mi-ai făcut, Ivane? Dacă n-ai fi ars-o, aș fi rămas cu tine pentru totdeauna, dar așa, va trebui să ne despărțim și poate n-o să ne mai vedem niciodată!...

Ea a început să plângă cu amar și a tot plâns cu lacrimi de sânge, iar la urmă a spus:

– Rămâi cu bine! Caută-mă peste nouă mări și nouă țări la Baba Cloanța-picior de os.

Dădu din mâini și se prefăcu în Ciocârlie și zbură pe fereastra deschisă.

Multă vreme, Ivan a dus dorul soției, a plâns cu amar, întreba în dreapta și-n stânga ce să facă. Nimeni nu-i dădea niciun sfat. Iar într-o zi, a luat el arcul de argint, și-a pus în traisă pâine, iar tolba cu săgeți a pus-o pe umăr și a plecat s-o caute. A mers el și a tot mers, până s-a întâlnit cu un moș, care l-a întrebat:

– Să trăiești, prințe Ivane! Încotro ai pornit la drum?

– Iaca, moșule, mă duc să-mi caut soția undeva peste nouă mări și nouă țări la Baba Cloanța-picior de os. Nu cumva știi, unde locuiește ea?

– Cum să nu știu? Știu. Dacă vrei, uite îți dau acest ghem. Dă-l de-a dura și, încotro se va rostogoli, să te ții după el, că va ajunge la Baba Cloanța-picior de os.

Prințul Ivan i-a mulțumit moșului, dădu drumul ghemului și se luă după el.

A mers el și a tot mers printr-o pădure atât de deasă, încât era întuneric. Deodată îi ieși în față un Urs. Ivan puse săgeata de aramă în arcul de argint și dădu să tragă în Urs. Dar Ursul i-a spus:

– Prințe Ivane, nu mă ucide, că ți-oi fi de mare ajutor!

Lui i se făcu milă de Urs, nu l-a ucis și a plecat mai departe. A ajuns la marginea pădurii, unde a văzut într-un copac un Șoim. Ivan a vrut să tragă în el cu săgeata, dar Șoimul îi zice:

– Prințe Ivane, nu mă ucide, că o să-ți fiu de mare ajutor!

Lui Ivan i se făcu milă de Șoim și a plecat mai departe. Și, deodată, vede un Pește pe mal, fără apă și gata să piară în soarele dogoritor. Ivan a vrut să-l mănânce, dar Peștele îi zice:

– Prințe Ivane, nu mă mânca, mai bine aruncă-mă în mare. O să-ți fiu de mare ajutor!

El l-a aruncat în mare și a plecat mai departe.

Și iată că a ajuns, în sfârșit, în împărăția de peste nouă mări și nouă țări. Când, deodată, vede o căsuță, care stătea într-un picior de găină. Intră el în acea căsuță și ce vede? Pe cuptor ședea Baba Cloanța-picior de os.

– Să trăiești, prințe Ivane, – îi zice ea. – Pe cine cauți?

– O caut pe scumpa mea soție, pe Broasca cea verde.

– Știu, știu. Află că ea e slujnică la fratele meu. În largul mării e o insulă, iar pe acea insulă e palatul lui. Dar ai grijă să n-o pățești acolo. De cum ai s-o vezi pe soția ta, ia-o repede și fugi cu ea, fără să mai privești înapoi.

A plecat prințul Ivan. Și a mers el și a tot mers, până a ajuns la mare. Se uită și nu vede nicio insulă. Atunci, a ieșit Peștele din apă și-i spune:

– N-ai nicio grijă, prințe Ivane, eu o să te ajut.

Și unde nu lovește Peștele o dată apa cu coada și pe dată a apărut un pod atât de minunat, cum n-au nici împărații. Prințul Ivan a plecat pe acel pod și a mers, până a ajuns pe insulă. Ajunge, deci, pe insulă, iar acolo a dat de o pădure atât de deasă, că nu era chip s-o străbată. Ce să facă el? Umblă pe sub pădure și plânge. I s-a terminat și pâinea, așa că s-a așezat și a căzut îngrijorat pe gânduri. Când, deodată, apăru un leure, pe care l-a văzut Șoimul, l-a vânat și i l-a dat lui Ivan. Iar Ivan l-a jupuit, apoi a frecat două lemne unul de altul, până s-au aprins, a făcut un foc, a fript lepurele și l-a mâncat.

După ce s-a săturat, a început să se gândească: cum să facă să ajungă la palat? A început iarăși să umble pe la marginea pădurii, când, deodată, apare Ursul și-l întreabă:

– Să trăiești, prințe Ivane! Ce faci aici?

– Încerc cumva să ajung la palat și nu pot.

– O să te ajut eu!

Și a început Ursul să rupă copacii, până a făcut o cărare, pe care să meargă prințul Ivan până la palat.

Și a pornit Ivan pe acea cărare, până a ajuns în mijlocul pădurii, unde era o vâlcea frumoasă, iar în acea vâlcea, vede un palat de cristal. A intrat el în acel palat. A deschis prima ușă, care era de fier, și n-a găsit pe nimeni; a deschis a doua ușă, care era de argint, nici acolo nu era nimeni. Când a deschis a treia ușă, cea de aur, acolo era soția lui. Când l-a văzut ea pe Ivan, i-a și căzut în brațe:

– Făt-frumosul meu drag, ce dor mi-a fost de tine! Dacă mai întârzieai mult, cred că nu mă mai găseai, – a început ea să plângă de bucurie.

Iar el, de fericire, nici nu-și dădea seama pe ce lume se află. S-au îmbrățișat, s-au sărutat, ea s-a prefăcut iarăși în Ciocârlie, l-a luat și pe el pe aripi și au zburat!

Au ajuns în împărăția lui, ea s-a prefăcut iarăși în femeie și-i spune:

– Tatăl meu m-a blestemat și m-a dat să-i slujesc unei vipere. Iar acum s-a dezlegat blestemul.

Și au trăit amândoi fericiți și poate că mai trăiesc și acum.

Traducere din limba ucraineană
de Corneliu IROD

Ilustrații de Kateryna SHTANKO

O nouă apariție editorială la Uniunea Ucrainenilor din România

ПО ТОЙ БІК ВЕСЕЛКИ

Казки й оповідання для дітей

Ірини Мойсей

Editura RCR Editorial, București, 2022

«...люди хочуть вірити в казку, бо світ, в якому є місце для казкових фантазій, набагато барвистіший і цікавіший». (Ірина Мойсей)

Cum ar fi viața omului fără povești, fără visuri și fără iluzii? De ce omul simte nevoia ca, măcar din când în când, să lase frâu liber imaginației, să plonjeze cu toată ființa sa în marea plină de culoare și de sunet a basmelor, în universul feeric, încărcat de frumos, de speranță și de fericirea care se deschide în fața noastră de fiecare dată când luăm în mână o carte de povești? Poate trăi omul doar cu prozaicul vieții cotidiene, cu grijile și palpabilul vieții, cu agitația și cu zbuciumul existenței umane?! Cam multe întrebări pentru început, vei spune, dragă „cetitorule”, vorba cronicarului, dacă tu, cititorule, ești om mare, adică adult, întrucât, deși volumul «По той бік веселки» („Dincolo de curcubeu”) al Irynei Moisei atât prin titlu, cât și prin subtilul Povești și povestiri pentru copii indică clar grupul-țintă, adică publicul căruia i se adresează – copiii, lucrurile nu stau chiar așa: poveștile pot (și trebuie!) să fie citite de „copiii” de toate vârstele.

Dar să nu-i uităm pe destinatarii principali ai acestei cărți, copiii, pe care îi așteaptă o lume minunată, în care vor descoperi ce înseamnă compasiunea, bucuria, tristețea, prietenia, altruismul, dar și egoismul sau autosuficiența, în care vor face cunoștință cu personaje care îi vor învăța într-un mod fermecător și plin de sensibilitate fizică («Коли плаче туман...», «Хмарки», «Як Вітер з дітьми грався»), astronomie («Маленька зірка»), botanică («Дивна квітка», «Коли папороть цвіте»), zoologie («Колискова для ведмежатка», «Були у Ганусі дуже люті Гуси»).

Organizate în texte scurte, laconice, poveștile și povestirile Irynei Moisei respectă principiile de bază ale basmului: sunt pline de învățăminte, adică au caracter didactico-moralizator, dihotomia bine-rău este bine delimitată, binele triumfă asupra răului, eroii parcurg drumul inițiativ, însă ceea ce este specific doar autoarei, abordarea ei fiind, evident, una modernă, este faptul că aceasta șlefuieste asperitățile răului, catifelează și îndulcește imaginea personajelor negative, luminează întunericul, cu alte cuvinte, răul nu mai este rău, nu mai înfricoșează pe nimeni, ba mai mult, în loc să sperie amuză, urâtul nu mai urăște, la fel cum se întâmplă în povestea care încheie volumul, și anume «Казка про доброго дракона Звірка і Оленку-красуню». De fapt, ultima poveste, care este și cea mai amplă ca dimensiune, reprezintă cheia în care trebuie citite celelalte povești.

Iryna Moisei ne arată câte se întâmplă în cer, dar și câte au loc pe pământ, ne poartă printre stele și nori («Коли мільярди зірок мерехтять чарівно й таємниче, здається, що вони підморгують тобі, наче хочуть щось сказати»), ne arată formele pe care le pot lua norii («Подивіться, це баранчик!», «Коник!», «Пташка!» «Ведмедик!»...), dar și comportamentul animalelor sau al păsărilor, însufletește obiectele, toate acestea fiind

DINCOLO DE CURCUBEU

Povești și povestiri pentru copii

de Iryna Moisei

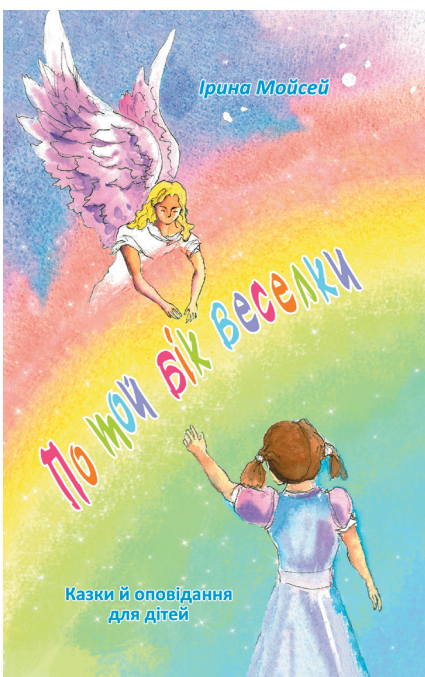
„...oamenii își doresc să creadă în povești, întrucât lumea în care există loc pentru fantasticul poveștilor este cu mult mai colorată și interesantă”. (Iryna Moisei)

învăluite de nimbul copilăriei. Pline de sensibilitate și grijă pentru detalii, poveștile uneori amuză, până la hohote de râs, de-a dreptul («Були у Ганусі дуже люті Гуси»), alteori întristează, până la lacrimi chiar («Маленька зірка», «По той бік веселки»), câteodată îndeamnă la meditație («Писанки для мамі й тата»), iar alteori, pur și simplu, te poartă în lumi fantastice, provocând visarea («Казка про доброго дракона Звірка і Оленку-красуню»). Deși autoarea preia tiparul narativ al basmului popular, reorganizează evenimentele stereotipe conform viziunii sale artistice și propriului său stil, rezultând o limbă plină de dulceața diminutivelor, a epitetelor și a comparațiilor, cu construcții popular-expresive, frazeologisme (біле-пребіле хутро; і не білі та сирі, як у пісеньці; вже білий день на-

дворі; медведиха солодко спала; жили собі білі пухкі хмарки), cu descrieri peisagistice care au un important rol compozițional etc. Iată cum sună, de pildă, descrierea lumii subpământene vegetale: «На лісовій галявині тихо і спокійно. Лише де-не-де чути, як потріскують гілки й зітхають дерева під тягарем білосніжних кожухів. Сонячні промінці, ковзаючи по сніговій ковдрі, то тут, то там пустотливо поблискують. А під тою ковдрою, у зволоженій пухкій землі – зовсім інший світ, казкове царство, що наче по велінню якоїсь чаклунки, поринуло в глибокий сон. Цибулинки й насінини, притулившись та обнявшись з корінцями сплять, і сниться їм рідна лісова галявина, тільки вкрита не як тепер білою ковдрою, а різнобарвним килимом із трав і квітів».

A spune o poveste așa cum o face Iryna Moisei, autentic, cu haz, care nu doar că posedă darul povestirii, ci cunoaște toate profunzimile acestei specii literare, înseamnă a fi un fin observator și cunoscător al lumii din jur, al psihologiei copilului, înseamnă a privi lumea prin ochi de copil, a vedea, de plidă, cum un pui de pisică ce cade dintr-un pod «схоже на грудку снігу, але ще в повітрі грудка дивовижно міняла форми», înseamnă a „auzi” discuția dintre orhidee, trandafir, cactus și alte flori, înseamnă a vedea peste tot lumină și culoare (пірнувши у веселку, Софійка відчула дивну зміну: все довкола стало мерехтливим, різнобарвним, так, ніби хтось ненароком розбризкав сотні барв довкола, а вони тремтливо зависли в повітрі). Iar pentru a vă convinge de veridicitatea celor așternute în aceste câteva rânduri, purcedeți la lectura volumului «По той бік веселки», în care veți descoperi magia lucrurilor simple, în care vi se va releva, după spusele lui George Călinescu, „o oglindire a vieții în moduri fabuloase”.

Mihaela HERBIL

Între icoanele din colecția mea, e una mică, nu prea arătoasă, care-l înfățișează pe Marele Mucenic Pantelimon. Când am musafiri, iar între ei și specialiști în artă, pictori, într-un cuvânt un public boem, care de fiecare dată nu face economie de cuvinte de admirație la adresa colecției mele, aproape fiecare dintre ei cea mică icoană îi trezește cel puțin mirare și nedumerire.

– Dar asta ce e? – întreabă ei, holbându-și ochii estetici. – Ce considerente? Că de lipsă de gust nu vă poate bănuți nimeni.

Eu tac, îi conduc în altă parte și evit discuția. Întotdeauna mi-e neplăcut și dureros să observ zâmbetele lor sceptice, dar le suport cu smerenie și nu dau explicații. În schimb, n-am de ce să-i condamn pentru îngâmfarea lor. De unde să știe ei ce icoană e aceea și ce mână nemeșteră a pictat-o acum aproape un secol și jumătate?

Chiar acum un veac și jumătate, într-un cătun pierdut în mijlocul codrilor, într-o casă, pe cuptorul rece, zăcea un băiețel pe care-l chema Pylypok. Stătea de două zile ghemuit colac, cu spinarea lipită de burta mamei. Când s-a trezit azi, Pylypok a simțit că trupul mamei e rece. Aseară încă mai era cald și-l încălzea și pe Pylypok, iar azi e rece. Mama nu se mișca și nu gemea. Mâna care-l cuprindea pe Pylypok era și ea rece.

Pylypok ar fi vrut să se întoarcă, dar mâna mamei era atât de grea, că nici nu putea să se miște, așa că a continuat să stea culcat.

Viscolul ținea de mai bine de o săptămână, iar dintre oamenii care au trăit în cele vreo zece case au rămas mai puțini de jumătate, iar micul cătun aproape că dispăruse sub zăpadă. În cătun bănuia foamea.

Astăzi viscolul s-a potolit în sfârșit. Pylypok privi pe geamul împodobit cu flori de gheață, în colțul căruia rămăsese o mică pată.

– Nu mai e vânt și nici zăpadă nu mai e, – zise el.

Dar mama nu-i răspunse. Pylypok se uită la mâna mamei care-l cuprindea și i-a fost frică s-o atingă. El bănuia că dacă o va atinge, vă simți că e rece și Pylypok închise ochii din nou.

L-a trezit un zgomot. Cineva se căznea să deschidă ușa. În sfârșit, se deschise și intră jocul peticit al lui nenea Selanti din casa vecină.

– Da' știu că a pus zăpadă, nu glumă, abia răzbați până la voi... Ce faceți, mai trăiți? – bubui el, răsuflând greu.

Pylypok se uita la el și tăcea.

– Sunteți vii... – târăgână omul, văzând că de pe cuptor îl privesc doi ochi strălucitori.

Venind mai aproape, se opri brusc și încremeni pe loc. Apoi își scoase căciula și se închină.

– Fekla. Fekla... – bombăni el și tăcu. Pylypok se uita la barba mare a vecinului și nu înțelegea ce vorbește acela de unul singur. – Acum cu tine ce să fac? Vii cu mine? – se întrebă Selanti iarăși parcă pe el însuși.

Pylypok tăcea. Selanti apucă mâna mamei și o luă de pe Pylypok.

– Gata, băiete, ai dormit destul, – zise el încruntat, – că până la urmă s-ar putea și tu să... Hai cu mine...

Selanti îl luă pe Pylypok în brațe.

– Da' mămica? – întrebă Pylypok.

– Mămica ta a murit. Ai rămas singur. Uite, ia și mănâncă.

Și Selanti îi întinse lui Pylypok o bucată de sfeclă înnegrită. Pylypok luă sfecla și începu s-o molfăie.

Afară erau nămeți albi care-ți înțepau ochii. Lângă casă, zăpada a ajuns până la ferestre. Selanti înota, se poticnea în zăpadă și răsufla greu. Pylypok ședea în brațele lui Selanti, rodea sfecla și se gândea că de ce l-o fi luat nenea de lângă mama și de ce doarme mama atât de mult și nu vorbește cu nimeni?

În casa lui nenea Selanti, Pylypok a văzut-o pe tanti și trei copilași. Două fete și un băiețel mic de tot. Aveau fețele murdare. Ședea pe cuptorul în care ardea focul și se uitau curioși la Pylypok.

– Necaz, mare necaz... – spuse tanti.

– În curând așa o să murim toți, – zise nenea.

– Pe Fekla ar trebui s-o înmormântăm, nu?

– Cin' s-o ngroape? Pământul e înghețat bocnă, nu se poate săpa. O s-o punem sub zăpadă. La ger n-o să păteas-

că nimic, iar la primăvară, dac-om apuca, o s-o înmormântăm.

– Necaz, mare necaz... – zise mătușa din nou.

Luă de pe masă încă o bucată de sfeclă înnegrită și i-o întinse lui Pylypok.

– Du-te, puiule, pe cuptor la copii să te încălzești.

Pylypok observă că de când a spus nenea Selanti că mama lui a murit, el a primit a doua oară bunătați și s-a simțit mândru. El luă bucată și se urcă pe cuptor. Cele două fete și băiețelul se uitau, nu se știe de ce, nu la el, ci la bucată înnegrită din mâna lui și tăceau.

– Aha, – se lăudă Pylypok în fața lor, – mama mea a murit, iar a voastră nu, – și trecu bucată de sfeclă pe la nasul lor.

Copiii tăceau. N-aveau ce să spună, dar după ochii lor nu era greu de înțeles că grozav îl mai invidiau pe Pylypok. Pylypok termină de mâncat sfecla și-și linse degetele mici.

În timpul nopții care a urmat, Pylypok nu s-a trezit nici măcar o dată. Pe cuptor era cald și bine. Dar dimineața și-a adus aminte de mama. Nenea Selanti ședea lângă masă.

– Vreau la mama, – spuse Pylypok.

De după cuptor se arătă mătușa. Schimbă cu nenea câteva priviri.

– Vreau la mămica, – spuse Pylypok din nou, și ochisorii îi luciră.

– Dă-i sfeclă, – spuse nenea.

Mătușa luă din castron o bucată și i-o întinse lui Pylypok

– Vreau la mămica, – lui Pylypok îi tremurau buzele, iar pe obrăjori i s-au rostogolit lacrimi.

Nenea Selanti lovi cu pumnul în masă.

– Nu mai ai mămică! Tu ia când ți se dă!

Pylypok își ținu răsuflarea, sughiță și tăcu. Din colț, se uitau la el mirați cele două fete și băiețelul. Nenea Selanti și-a pus jocul și a ieșit din casă.

– Mamă, ne e foame, – spuseră fetele de pe cuptor.

Tanti tăcea. Apoi luă din castron o bucată de sfeclă, o rupse în trei bucățele și le împărți copiilor. Pylypok le văzu pe fete cum rod sfecla și se apucă să mănânce și el bucată lui. Bucăța era sărată de lacrimi.

Mai trecu o zi. În dimineața următoare, când se trezi, și-a adus iarăși aminte de mama și începu să plângă. Dar încet, să nu audă nimeni. Apoi observă că în încăpere nu erau nici mătușa, nici nenea. Fetele și băiețelul cel mic încă mai dormeau. Plângând, Pylypok coborî de pe cuptor, își puse căciula, îmbracă hăinuța și ieși afară.

Ziua era liniștită și însorită. Zăpada care albi totul îl orbi pe Pylypok și făcea să-i curgă din ochi și mai multe lacrimi. Căzând prin nămeți, Pylypok se lupta să ajungă acasă.

Când a reușit să ajungă, a deschis ușa și a intrat înăuntru. În casă nu era nimeni. Pe cuptor erau doar zdrențe și paie.

Pylypok începu să plângă și mai tare și ieși afară. Străbătu curtea. Apoi, ștergându-și lacrimile, privi în zare spre pădurea neagră. Câteodată mama lui se ducea acolo să culeagă ghinde. Pylypok își mai șterse o dată lacrimile și porni spre pădure.

Copacii erau nemișcați, acoperiți cu zăpadă într-o singură parte și trosneau încet. Cărări nu erau nicăieri, și Pylypok mergea de-a dreptul, luptându-se cu zăpada până la genunchi. El a mers și a tot mers, fără să privească înapoi. Iar când în sfârșit întoarse capul, văzu că în urma lui erau copaci, cum erau și în față tot numai copaci. El a pornit mai departe și încetă să mai plângă.

Trecu mult timp, până să zărească în față un luminis.

Pylypok ieși pe un drum de pădure. Nu știa încotro să meargă mai departe și începu să plângă din nou. Îl dureau degetele de la picioare și-i înghețaseră mâinile. Pylypok se așeză sub un brad uriaș, pe crengile lui verzi care se întindeau pe zăpadă și-și ascunse mâinile înroșite sub hăinuță. Îi veni iarăși să plângă, dar simți privirea cuiva. Pylypok săltă capul și văzu în față, pe o creangă uscată, doi ochi imenși. O bufniță albă, care nu se deosebea de zăpadă, se uita la el. Pylypok dădu din mână ca s-o sperie, dar bufnița clipi din ochi și continua să-l privească. „N-o fi duhul cel rău care fură copii?...” – se gândi Pylypok și-și făcu cruce. Deodată, bufnița dădu din aripi, se opinti atât de tare în creanga pe care stătea, că din copac curse zăpadă, iar pasărea zbură în desis. Pylypok rămase singur și acum putea plânge în voie.

Pylypok plângea și continua să șadă. Soarele coborî după copaci și din cealaltă parte, de unde venise el, se lăsa înserarea. Pylypok își aduse aminte de casa lui nenea Selanti, de castronul cu sfeclă dulce, înghiți în sec și clipi des. Apoi își băgă nasul sub guler și i se făcu somn. În văzduh apărură fulgi ușori și câțiva se așezară pe genele lui Pylypok. Ceva cald i se urcă spre cap, și el văzu lumina soarelui, casa caldă, pe mama în cămașă albă și cu un măr mare și roșu în mână. Pylypok a vrut să ia mărul, dar mâinile îi erau atât de grele, că nu era în stare să le dezlipsească de corp. Totuși, mai apoi simți că o forță străină îi ridică mâinile, și el deschise ochii. De cum îi deschise, văzu în fața lui o barbă mare, ninsă de zăpadă. O față necunoscută de bărbat se aplecase asupra lui.

– E viu? – auzi Pylypok și zări în spatele acelei bărbi un alt bărbos, îmbrăcat și el în negru.

– Tu ce faci aici? – l-au întrebat pe Pylypok.

Pylypok tăcea.

– Al cui ești tu? Unde ți-s părinții? Tata, mama?

Pylypok se cam sperie. Nu mai văzuse niciodată bărbi atât de negre și îmbrăcăminte la fel de neagră și începu să plângă.

– Ce să facem cu amărătul de el? O să înghețe aici. Și-i slab ca niște moaște. Se prăpădește sigur.

– Să-l luăm cu noi?

– Dar starețului ce-o să-i spunem?

– O să-i spunem adevărul. E un suflet viu, nu-l poți lăsa să piară.

– Ți-e foame?

Pylypok sughiță și-și șterse ochii cu pumnul lui mic.

Cel înalt lăsă traista din spinare, căută în ea și scoase un pesmet.

– Na asta.

Pylypok luă pesmetul și-l și duse la gură. Până-l mănca, ochii i s-au uscat de lacrimi.

– Ei vezi, iar tu plângeai, – spuse cel de-al doilea, mai scund.

Uncheșii cu bărbi negre s-au uitat unul la altul și au zâmbit.

– Mie mi-a murit mămica, așa să știți! – spuse Pylypok, oțărât cumva copilărește, pentru că i s-a părut că nu e înțeles. – Iar acum eu o caut.

Bărboșii în negru au încetat să mai zâmbescă, au mormăit ceva neînțeles și și-au făcut cruce. Cel înalt mai scoase din traistă un pesmet și i-l dădu lui Pylypok.

– Ei, ce zici? Mergi cu noi la mănăstire? O să pictăm împreună. Sfinți, raiul, iadul. Vrei?

(Va urma)

Traducere din limba ucraineană și note de Corneliu IROD